

مداخلات خارجی در اصفهان و پیامدهای اجتماعی آن در جنگ جهانی اول

سیدرسول ابطحی^۱ / علی اکبر جعفری^۲ / مرتضی نورائی^۳

چکیده

حضور و رقابت دولت‌های خارجی در ایران که از پیش از جنگ جهانی اول شروع شده بود، با آغاز جنگ و سپس اشغال ایران شدت یافت. در این میان، اصفهان که در مرکز جغرافیایی ایران و بر سر راه‌های تجاری قرار داشت، هم‌میدان رقابت سه قدرت روس، انگلیس و آلمان گردید و هم به اشغال نظامی روسها درآمد. حضور و رقابت نیروهای خارجی، که از حمایت طرفداران داخلی خویش برخوردار بودند، باعث تأثیراتی زیانبار در عرصه اجتماع و زندگی مردم شهر اصفهان شد. سؤال اصلی مقاله این است که پیامدهای اجتماعی مداخلات خارجی‌ها در اصفهان در دوران جنگ جهانی اول چه بود؟ به همین منظور سعی بر آن است تا با کاربست روش تحقیق تاریخی که مبتنی بر توصیف و تحلیل داده‌هاست پاسخی به این سؤال داده شود. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهند دخالت‌های نیروهای خارجی در اصفهان و رقابت‌های آنها با یکدیگر عمدتاً تشدیدکننده شرایط نامناسب پیشین زندگی اجتماعی مردم شهر اعم از هرج و مرج، ناامنی و کمبود نان بود. لذا در این تحقیق برآنیم تا با تکیه بر اسناد، خاطرات، سفرنامه‌ها و روزنامه‌ها به بررسی و تحلیل دخالت‌های نیروهای خارجی در اصفهان و پیامدهای اجتماعی این مداخلات در زندگی مردم شهر در دوران جنگ جهانی اول بپردازیم. واژگان کلیدی: اصفهان، جنگ جهانی اول، نیروهای خارجی، هرج و مرج، ناامنی، قحطی.

Foreign Inferences in and Their Social Consequences in Isfahan during World War I

Seyed Rasoul Abtahi⁴ / Ali Akbar Jafari⁵ / Morteza Nouraei⁶

Abstract

In Iran, the presence of forces supported by handful foreign countries had begun before World War I. With the onset of the war, this presence intensified and led to Iran's occupation. Meanwhile, Isfahan, being located in the geographical center of the country and therefore regarded as the country's economic and trade cross section had become the battleground of the three world powers of the time; Russia, Britain and Germany. In the same period, the city saw the Russian military occupation as well. These foreign forces alongside with their domestic hirelings had a damaging effect on the contemporary Iranian society and its citizens. The main research question of the present article is: What were the social consequences of foreign interferences in Isfahan and its society during World War I? The findings of the article show that the interferences of the foreign forces in Isfahan mainly exacerbated the city's earlier social problems and led the citizens' lives towards chaos, insecurity and famine. Through utilization of a descriptive-analytical methodology, the article reviews key historical documents, memoirs, travelogues and newspapers so that the significances of the foreign interferences in the city and their social consequences city can be investigated during World War I. Keywords: Isfahan, World War I, Foreign Forces, Chaos, Insecurity, Famine.

۱. دانشجوی دکتری تاریخ محلی، دانشگاه اصفهان (نویسنده مسئول). این مقاله برگرفته از پایان‌نامه دکتری آقای سیدرسول ابطحی از دانشگاه اصفهان با عنوان تحلیل و بررسی تغییرات اجتماعی و مناسبات آن با ساخت سیاسی شهر اصفهان (۱۳۰۴-۱۳۰۴ش) است.
۲. دانشیار گروه تاریخ، دانشگاه اصفهان
۳. استاد گروه تاریخ، دانشگاه اصفهان

4. Ph.D. Candidate of the Local History, Isfahan University. Email: Localhistory93@yahoo.com

5- Associate Professor, Department of History, Isfahan University. Email: a.jafari@Ltr.ui.ac.ir

6- Professor, Department of History, Isfahan University. Email: mortezanouraei@yahoo.com